

Пише:
Милован
Шавија

Ванкувер, април 2010.

Када су се пре више од 200 година на историској позорници појавиле прве парне машине, означавајући тако почетак индустријске ере, чинило се да се човеков сан коначно остварио. Незамисливо обиље до тада сакривене и недоступне енергије омогућило му је да оствари подухвате и овлада процесима о којима је до тада могао само да сања. Међутим, како су машине почеле да се вртоглаво усавршавају, освајајући све нове и нове просторе људске стварности, намећући људским бићима свој властити ритам и логику, јавила се као отпор човекова потреба да се том ритму и логици одупре.

Та борба, показаће се, неће бити ни мало једноставна, и, пролазећи кроз разне фазе, потрајаће све до данашњих дана. У почетку је човек био потпуно немоћан да се одупре растућем убрзавању, нашавши се у вихору бесомучне тежње за производњом све већих количина материјалних добара, које је форсирала захуктала индустријска машинерија. Тек у другој половини 20-ог века након два светска рата који су однели на десетине милиона људских живота, почела је да сазрева свест о алтернативама пошати брзине.

Међутим, у модерна времена тежња за убрзавањем је кроз општу глобализацију и униформизацију попримила суптилније и мање приметне облике. То је процес који је за мање од 20 година захваљујући неодољивој ефикасности, до несхватљивих граница усавршених комуникација цео свет претворио у једно огромно село наметнувши своје трендове, логику и начин размишљања његовим најзабаченијим деловима.

Али, под окриљем те наизглед незауостављиве униформизације човечанства некако неприметно и ненаметљиво шири се и осваја просторе један покрет чија филозофија доводи у питање темељне премисе како глобализације тако и неконтролисаних производње материјалних добара.

То је покрет који је по физичком принципу акције и реакције управо и настао као одговор на присилно намећане конзумеризма, брзине, једнообразности и владавине отуђених мултинационалних корпорација. Брзој храни као отелотворењу не само брзине него и униформности, као отпор и противтежа јавио се покрет споре хране. Символички он се зачео на крилима спонтаног масовног јавног бунта отварању првог Мекдоналдс ресторана у Италији и то на Шпанском тргу у Риму. Било је то сада већ далеке 1986 године. Из тог покрета, који се у међувремену омасовио проширивши се на све континенте, развио се Покрет спорих градова.

У октобру 1999 године управо на фестивалу хране у италијанском градићу Орвијето градоначелници неколико градова, које је међусобно повезивала идеја успоравања живота на свим

ПРИЧА О СПОРИМ ГРАДОВИМА

Како је Северна Америка добила свој први спорни траг

његовим нивоима, одлучили су да оснују Покрет спорих градова. Идеја која их је уједињавала није се исцрпљивала само на успоравању све бржег живота. Покретом се хтело, на једној страни успротивити процесу хомогенизације света, а на другој вратити на локалном нивоу озбиљно угрожене: аутентичност, традицију, оригиналност уз истовремено мање саобраћаја, мање буке, мање гужве, а више спонтаности, срдачности и живота самог у његовој непатвореној суштини.

Вероватно ни сами оснивачи покрета нису могли ни сањати да ће

њихова идеја, првобитно замишљена као отпор глобализацији, и сама попримити глобалне разmere. Само 10 година након оснивања споре градове можемо, осим у Италији, наћи и у Немачкој, Норвешкој, Великој Британији, Данској, Шпанији, Пољској, Аустралији, Јужној Кореји. Покрет је у међувремену прерастао у праву организацију која има свој манифест, статут, председништво, своје годишње скупштине. Она има прецизно дефинисане критерије које сваки град, који жели да своје имену дода печат спорости, мора да испуни. Манифест спорих градова садржи 55 критерија груписаних у 6 категорија које претходно, у процесу који може потрајати и неколико година, проверавају, процењују и усаглашавају специјално у ту сврху формиране комисије, пре него што одлуче да неки град прихвати под своје окриље.

До средине прошле године покрет је званично имао своје градове у 16 држава на три континента. Укупно нешто више од 140 градова могло се подичити тим статусом. Међутим, од јула месеца прошле године покрет је добио свог првог представника на северноамеричком континенту. Било је то заиста велико признање за Канаду, а посебно за Британску Колумбију, када је 25 јула у седишту покрета у италијанском граду Орвијето свечано објављено да је један мали градић на Ванкувер Ајленду именован Ковичан Беј постао први северноамерички град примљен у Покрет спорих градова, освојивши натпросечних 93% у оцењивању 6 главних кри-

терија: очување и уважавање природне средине, инфраструктура, квалитет урбаног ткива, охрабривање локалне производње хране, гостопримство и свест о спорости.

И они најбољи познаваоци Британске Колумбије тешко да су чули за овај мали градић који се угнездио на самом југу великог Ванкувер Ајленда негде на пола пута између његових великих центара Викторије и Нанаима. Можда ће се неким његовим посетиоцима ненавиклим на идилу и шарм руралних простора он учинити пре селом него градом. Али и сами његови поносни становници пре воле да га зову селом. А њих, када скупите и оне рибаре, занатлије и угоститеље са обале заједно са фармерима, виноградарима, воћарима и повртларима, који од околних брежуљкастих плодних, шумарцима и пропаланцима прошараних, ораница направите прави мали рај, нећете избројати више од 3000.

Није потребно дуго боравити у овом градићу да би се схватила суштина спорог живљења сажета у манифесту Спорих градова где се каже да ми тежимо за градовима у којима се његови становници још увек интересују за стара времена, градовима са позориштима, скверовима, кафеима, радионицама, ресторанима и местима духовног окупљања, градовима са нетакнутим пределима, шармантним занатлијама, где су људи још увек способни да уоче и препознају спору и неумољиву смену годишњих доба са свим оним даровима које она доносе, како укусама, здрављу и добробити, тако и спонтаним оби-

чајима који су се захваљујући њима вековима изграђивали.

Они који су навикли на монденске градове са попличаним улицама, бутицима скупе робе најпознатијих брендова, кафеима опремљеним италијанским намештајем неће то наћи у Ковичан Беју. Овде је све више рустично, једноставно и надарено скромно. Јер живети у складу са филозофијом спорости значи живети једним обичним животом уместо предавања трендовима, животом који ће брзину надоместити већом хуманом и осетљивошћу за садашње и будуће генерације, и у којем ће се најбоља знања и искуства прошлости уткати у стварност садашњости, утрврши им истовремено пут у будућност, перспективу мале стварности у све ширем глобално повезаном свету.

Преселивши се на тренутак из рибарског сеоцета на његову руралну питорескуну периферију, као да се из затеченог призора однекуд из магли прошлости појављују речи које је Штефан Цвајг некоћ изговорио о великом британском писцу: Чарлс Дикенс је опевао један тренутак тишине у свету. Данас је живот опет бучан, машине тутње, време шишти у свом брзом току. Али је идила бесмртна, јер она је животна радост, она нам се враћа као плаво небо после олује, као радост живота после свих криза и душевних потреса. Тако ће се и Дикенс опет враћати из заборава кад год људима буде требало радости, кад уморни од трагичних напора својих страсти хтеду да чују из оних тихих сфера тајанствену музику песништва.

Неком чудном игром судбине као да су, потомци првих британских досељеника, савременика великог писца, који су у ове крајеве стигли бродовима половином 19-ог века, одржали његов завет отргнувши из свеопште тутњаве овај комадић вечности да нас попут споменика подсећа на бесмртност идиле.

П.С.

Било је то прошле 2009-те године. То је већ историја. Сада је фебруар 2010-те, а у међувремену још један канадски град је примљен у друштво спорих градова. И то опет из Британске Колумбије. Након Ковичан Беја, који је на западу, ако се окренемо за 180 степени на исток, тамо, на обали Оканеган језера ушукана у свом идиличном забрану, успавана лепотом и мирисом јоргована и трешњевих бехара чекаће вас Нарамата.